

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ: ДЖЕРЕЛА ТА ФОРМИ ПРАВА

1. Поняття джерела права

Джерело права — це спосіб зовнішнього вираження та закріплення правових норм, який надає їм офіційного, загальнообов'язкового характеру.

Три аспекти розуміння:

- **Матеріальний:** умови життя суспільства (економіка, політика).
- **Ідеологічний:** правові ідеї, теорії та правосвідомість.
- **Формально-юридичний:** офіційні документи (закони, укази).

2. Класифікація основних джерел права

1. **Нормативно-правовий акт (НПА):** Письмовий документ від держави (Закон, Постанова). *Основне джерело в Україні.*
2. **Правовий прецедент:** Рішення суду у конкретній справі, що стає зразком для інших подібних справ. (Поширено в США, Британії).
3. **Правовий звичай:** Правило, що склалося історично і було офіційно визнане державою.
4. **Нормативний договір:** Угода між суб'єктами, що містить правила поведінки (наприклад, Колективний договір на заводі).
5. **Міжнародно-правовий акт:** Договори між державами (ООН, ЄС).

3. Ієрархія нормативно-правових актів в Україні

1. **Конституція України** (Найвища юридична сила).
2. **Закони України** (Приймаються Верховною Радою).
3. **Підзаконні акти:**
 - о Укази Президента.
 - о Постанови Кабінету Міністрів.
 - о Накази міністерств.
 - о Рішення місцевих рад.

4. Важливо запам'ятати (для іспиту):

- **Колізія** — це суперечність між двома законами. Вирішується на користь того, що має вищу силу або прийнятий пізніше.
- **Рецепція** — запозичення норм права з інших систем (наприклад, з римського права).